

Árvízi fotó Felsővárossal, a várral, sátrakkal a várfalon

A 115. évfordulón emlékezzünk meg a fényképek alkotóiról, akik a vízborította Szegedet úgy tudták megörökíteni, hogy a fényképek nemcsak azt a lesújtó valóságot tükrözik, melynek pillanatában a felvétel készült, hanem ott búvik bennük a múlt és megcsillan rajtuk a jövő reménye is. A máig ismert 100 darab felvétel együttes elmélyült szemlélésakor rátalálunk a víz alá temetett város lelkére, múltjára. Igaz, ezek a képek nem a rettenet pillanatfelvételei, hiszen csak az óriási erejű víz dolgavégezte után, a mindent elárasztó, lecsendesedett víz idején készülhettek. Elsőnek helybéli, majd hódmezővásárhelyi és budapesti fényképész állította fel masináját, hogy a hullámsírba temetett várost az utókor számára megörökítse.

Róluk, a művészi adottságokkal megáldott fényíró-mesterekről ritkán ejtünk szót. Fényképsorozataik azonban nemcsak ország-szerte, de egész Európában ismertekké váltak és képi hírnökei lettek Szeged pusztulásának. A látvány erejével hatottak és realitásukkal felébresztették az emberek

Fényképíró érkezett városunkba...

„A hajnal nem találta többé Szegedet, csak romjait”

(Mikszáth Kálmán)

Az 1879. március 12-i árvíz-katasztrófáról 115 éve minden évben megemlékeznek Szegeden. A döbbenetes erejű korabeli híradások, a szemtanúk visszaemlékezései, a vízügyi jelentések és értékelések máig mély benyomást tesznek az olvasóra. A viharos szél korbácsolta, iszonyú erejű víz betörésének részleteit, borzongató élményeit sokszor és sokan megírták, felidéztek. Történetét Reizner János, Szeged múltjának tudója 1900-ban foglalta össze. A centenáriumba a múzeum és Somogyi-könyvtár kiállítással tisztelt, megjelent Tóth Béla árvízi képeskönyve, melyben az emlékeket felsorakoztatva, megrázó képet nyújt a katasztrófáról. A Szeged monográfiában Vágás István érzelmekkel teli kalauzunk az árvíz előzményein át a végkifejletig. A Szeged végnapjairól szóló írások csupán illusztrációként használják az árvíz lepte városról készült fotográfiákat.

együttérzését az otthontalanná vált szegediek iránt.

Az első felvételeket a Szegeden jó hírű műteremmel rendelkező Lauscher Lipót (1838–1881) folyamatosan készítette, igen mostoha körülmények között, erejét és egészségét nem kímélve. Hamarosan bekövetkezett halálakor a Szegedi Híradó nekrológjában őt az árvíz utólagos áldozatának tartotta, „mivel a felvételek készítésekor úgy meghűlt, hogy többé nem épült fel.” Lauscher Lipót árvízfelvételeiből harmincnégy darabot ismerünk, melyek jobbára a víz apadása előtt

készültek. Az árvíz-sorozat négyféle méretben, német felirattal, Letzter–Lauscher cégjelzéssel, mappában kerültek forgalomba. Képbéállításai általában távlatiak, jól érzékeltetve a tengerré vált városrészeket, a tavakká lett tereket, a folyónak beillő lerogyott háztetőkkal szegett utakat.

Plohn Illés, Hódmezővásárhely jeles fényképésze tizenhat felvételt készített a még víz borította, de már apadófélben lévő Szegedről. Képeinek megkomponálásában a realitáson kívül ismert érzékenysége, meg-

ragadja egy-egy fennmaradt szép épület, a tengeri vízben árválkodó kápolna vagy a vízből kiemelkedő szoborfejek. Nagyméretű sorozatát kezeirásával szignálta. A 21x27 cm-es üveg-negatívjai arról árulkodnak, hogy nemcsak a mostoha körülmények, de az akkori felszerelések fizikailag is jócskán igénybe vették fényképészeinket. Városa újságjában április 20-án hirdeti, hogy a „Szegedi katasztrófa szomorú részletei fényképekben nála kaphatók, melyek Szeged város egyes részeit a vízár által elborítva tüntetik fel.”

Klősz György hírneves budapesti fényképész érkezését a Szegedi Híradó adta tudtul 1879. április 4-én: „Fényképíró érkezett városunkba, hogy a romokban heverő utcácskákat megörökítse... műszereit egy tágas ladikban állította föl”. Ebből és képeiről ítélve Klősz jobb körülmények között dolgozott és könnyebben mozgott a vizes városrészekben. Négylencsés gépével ladikban készült, forgalomba sem került felvételein látszik az imbolygás. A képeket változatos formátumban, sztereo kivetelben is forgalmazta. A tá-

volságot az előtérben valamely közeli tárggyal még hangsúlyosabbá tette. Nem ritkák a felülnézetből készült felvételei sem.

Szeged életének megörökítésében a Letzter és Lauscher műhely fényképész-nemzedékeken át igen nagy szerepet vállalt. Nemcsak a vízborította, pusztulásra ítélt város fényképei kerültek ki innen. A műterem majdnem egy évszázadot átfogó működésében felbecsülhetetlen értékűek a Víz előtti és Víz utáni városfényképek. A régi emeletes műterempépület ma még áll, a volt Auer-ház (épülő új bank) udvarának végén, a mögötte lévő műemléki Vajda-ház szárnyához simulva szerényen vár sor-sára. Az épületet Szeged városának már csak kegyeletből is kötelessége lenne megmenteni, benne emléket állítani a szegedi fényképészet történetének, ahol olyan értékek születtek, mint az 1872-i, 1876-i, 1882–83-i, 1926-i városorozatok és az 1879. évi árvízi album. Ezekhez hasonlókkal egy magyar város sem rendelkezik.

T. Knotik Márta

A Széchenyi tér a víz apadása idején

Alsóváros romba dőlt házai